

Barmhartigheid in de psychiatrie: meegaan tot het opnieuw licht wordt. © Violet Corbett-Brock

ENKELE jaren geleden zagen we eigenlijk iets over het hoofd. Ter gelegenheid van de 160ste verjaardag van hun congregatie stonden de zusters van de Barmhartigheid Jesu, actief in de psychiatrie in Brugge, Ieper en Kortenberg, met een mooi boekje stil bij hun eigen naam. „Een prachtige naam, al lijkt barmhartigheid vaak een zwaar woord”, stelt zuster Mieke Kerckhof, voorzitter van de ziekenhuizen van de congregatie. „Mensen zien de werken als betuttelend en bevoogdend. Weinigen weten bovendien dat er geen zeven, maar veertien zijn.”

Een regenboog van solidariteit bestaat dus al een poos, maar eindredactrice zuster Mieke neemt het voor ons graag opnieuw ter hand. „Het groeide uit gespreksgroepen over de werken in het heden en in de psychiatrie, met verpleegkundigen, directieleden, technisch personeel en zusters.” Het boekje is een verslag waarin je de stemmen hoort van al wie meepraatte. Tegelijk is het een werkboekje dat aanknopingspunten biedt om barmhartigheid te helpen ontstaan. „We spreken hier ook graag van warmhartigheid”, zegt zuster Mieke nadenkend, gevraagd naar haar definitie voor de centrale term. „Een barmhartige houding zoekt een evenwicht tussen mildheid en rechtvaardigheid, en heeft drie elementen. Je opent de ogen om te zien waar vragen leven. Je laat je raken. Je handelt.”

Heel belangrijk voor hedendaagse barmhartigheid, zeker in de zorg voor psychisch zieken, is dat ze niet uitgaat van paternalisme. „Vandaag gebeurt barmhartigheid tussen gelijken. Het moet mensen verheffen en zelfstandig maken”, schetst zuster Mieke. „Je helpt een patiënt niet, door het

Warmhartig werkboekje

Jozefien Van Huffel

De dorst naar levengevende woorden stillen, mensen die zich naakt voelen bekleden met waardigheid.

De zusters van de Barmhartigheid Jesu stonden stil bij de eeuwenoude zeven werken van barmhartigheid plus zeven geestelijke werken van barmhartigheid. In een eenvoudig maar warm boekje tonen ze overtuigend aan dat 'de werken' wel degelijk actueel zijn en blijven.

Veertien werken voor vandaag

over zijn hoofd heen te willen doen.”

Een regenboog van solidariteit probeert alle veertien werken te verbinden met het heden en met de psychiatrische gezondheidszorg. „Je kunt de dorstigen als het ware laven met levengevende woorden. Helpen zin zoeken kan veel doen in de psychiatrie”, illustreert zuster Mieke. „'Gevangenen verlossen' herdoopten we dan weer tot toekomst openen.”

Twijfelende mensen raad geven bleek een belangrijk geestelijk werk. „Ik noem het 'een lichtpunt wijzen'. Psychisch zieken weten vaak niet waarheen. Je moet samen met hen gaan tot het weer licht wordt”, verwoordt de zuster. „Raad geven' klinkt misschien alsof je zegt: 'Ik weet hoe het moet, jullie doen het.' Maar luisteren hoe anderen een antwoord geven op hun eigen vragen, helpen onderscheiden wat belangrijk is en

wat niet, is ook barmhartig raad geven.”

Het boekje wijst er op dat twijfel altijd ook groei in zich houdt. „Het moment dat je twijfelt is net het moment dat mogelijkheden zich aandienen. De juiste vragen kunnen net dan een heel denkproces op gang brengen.”

Kromgebogen

De bedenkingen bij de veertien werken zijn in het boekje telkens vergezeld van een bijpassende Bijbeltekst. Bij 'onwetenden leren' vinden we Filipus terug die aan een eunuch de Schrift uitlegt. Bij 'vreemdelingen herbergen' laat Abraham een kalf bereiden, nog vóór de onbekende bezoekers ergens om hebben gevraagd.

Mieke Kerckhof schreef daarbij brieven aan één van de hoofdfiguren, vanuit een modern perspectief, met bovengenoemde gesprekken in gedachten. Ze bladert terug naar haar brief aan de kromgebogen vrouw, die ze met 'u' en niet met 'jij' aansprak. Dat detail zag de vertaler in de Franse versie over het hoofd, maar is voor zuster Mieke een erg bewuste keuze.

„Hier richt ik me tot onze patiënten als mensen om 'u' tegen te zeggen. Leven met een psychische ziekte is een zware opgave. Bovendien hangt er een ontzettend taboe rond”, legt ze uit. „Ik bewonder de moed van de mensen die bij ons worden opgenomen, de kracht die ze aan de dag leggen om te werken aan zichzelf.”

Behalve aan het omgaan met psychisch zieken, koppelt *Een regenboog van solidariteit* de veertien werken van barmhartigheid ook aan de hedendaagse wereld. Het werk van het 'spijzen van de hongerigen' roept bijvoorbeeld associaties op met de overvloed in

2 x 7

Vanaf de twaalfde eeuw ontstonden lijsten met zeven geestelijke en zeven lichamelijke werken van barmhartigheid, veertien menselijke noden die vragen om een antwoord.

De bekende lichamelijke werken zijn: hongerigen spijzen, dorstigen laven, naakten kleden, vreemdelingen herbergen, zieken bezoeken, gevangenen verlossen en doden begraven. De eerste zes werken zijn gebaseerd op een uitspraak van Christus volgens het evangelie van Matteüs (25, 35-36). Het laatste, de doden begraven, werd in de door de pest getekende dertiende eeuw door Innocentius III aan de lijst toegevoegd.

De zeven geestelijke werken van barmhartigheid luiden: twijfelenden raad geven, onwetenden leren, zondaars vermanen, bedroefden troosten, beledigingen vergeven, onrecht geduldig verdragen en bidden voor de zaligheid van de naaste.

het Westen en met eerlijke handel. 'Vreemdelingen herbergen' is met de asielproblematiek al helemaal een thema dat wekelijks de media haalt.

Zuster Mieke meent echter vooral dat er in onze samenleving meer 'gevangenen verlost moeten worden'. Uit hun isolement, uit de veroordeling door anderen en door henzelf. „Wie faalt, wordt daar compleet op vastgepind. Zachtere waarden moeten opnieuw een plaats krijgen in de cultuur, naast professionalisme en rationalisering, zodat we barmhartig, met een mildere blik naar elkaar gaan kijken.”

In het boekje van de zusters van de Barmhartigheid Jesu nodigt elke actuele bedenking alvast uit tot een nieuw gesprek. De congregatie stond ermee stil, en gebruikt het nu als voedsel en vertrekpunt. „'Ga en doet gij even zo', luidt het immers in het verhaal van de Barmhartige Samaritaan”, besluit zuster Mieke.

Een regenboog van solidariteit... Over de 14 werken van barmhartigheid kunt u bestellen bij zuster Maria Kemel, Koning Albert I-laan 8, 8200 Brugge, telefoon 050/39.12.13 of via e-mail mke@hhi.gzjb.be bij Mieke Kerckhof. Het boekje kost 7,62 euro, verzendingskosten inbegrepen.

Advertentie

GOEDKOOPST in zijn assortiment

Everyday
Noorse gerookte
Atlantische zalm
200 g

€ 2,49
€ 12,45/kg

colruyt
laagste prijzen